

cit), epigrafike in arheoloških najdb eno najbolj raziskanih plemen ob rimski meji. Formalno so bili od Avgusta naprej vključeni v rimsko državo, in tedaj se je pričelo njihovo novačenje. Razlogi so bili naslednji: Rimljani so Batavijce videli kot bojevito ljudstvo, med svojimi vrstami so Batavijci imeli dovolj moških, poleg tega pa so bili brez naravnih virov. Zaradi svoje bojevite narave (po Tacitovem opisu *gens ferox*) in vdanosti cesarju so služili v pomožnih enotah. Na nagrobnikih se v 1. st. še pojavljajo z enim imenom, v 2. in 3. st. pa vidimo porast dveh ali treh imen, kar kaže na vpliv podeljevanja rimskega državljanstva odsluženim vojakom. Prav tako vse do 3. st. ostane na nagrobnikih poudarjen izvor vojakov (*natione Batavus*).

Pričujoč zbornik vsebuje prispevke zelo različne tematike in tudi kakovosti, je tipičen primer publikacije s konference, pri kateri se uredniki niso posebej potrudili, da bi različne teme bolj poenotili in jih smiselno povezali. Zanimivo je, da nihče ni obravnaval province Panonije oz. zgodovine nastanka te province, česar se v svojem prispevku dotakne samo Danijel Džino. Nenavadno pa je, da je posebej obravnavana provinca Dalmacija. Žal v predgovoru zbornika ni podatka, kdo so bili drugi udeleženci konference in s katerimi referati so nastopili. Vsekakor pa zbornik zaradi pestrosti prispevkov ponuja širok spekter teoretičnih, arheoloških in epigrafskih raziskav na območju od Male Azije do Galije, severne Afrike do Britanije.

Anja RAGOLIČ

Renáta Přichystalová, Marek Kalábek (ur.): *Raněstředověké pohřebiště Olomouc – Nemilany. Katalog. Spisy Masarykovy univerzity v Brně, Filozofická fakulta, 424, Masarykova univerzita, Brno 2014. ISBN 978-80-210-7521-4. 290 str., 110 slik, CD.*

Automobilski vek z gradnjami avtocest omogoča velike raziskave številnih novih arheoloških najdišč. Tako so pri gradnji avtocestne obvoznice Olomouca na Moravskem (R Češka) v letih 1998–2000 raziskali najdišče iz različnih arheoloških obdobij, od eneolitika, preko zgodnje bronaste dobe, zgodnjega srednjega veka, visokega srednjega veka, do novega veka. Pred nami je katalog zgodnesrednjeveškega grobišča, ki ga sestavlja 56 okostnih grobov ljudi in konj iz zadnjih desetletij 9. st. in iz prve polovice 10. stoletja. Pozornost je vzbudilo že med izkopavanji zaradi redke najdbe karolinškodobnega meča z napisom "blagovne znamke" +ULFBERHT+ in še redkejša najdba sablje bolgarskega tipa. Ugibanja, kaj se je dogajalo na tem obrobju Panonske kotline, tedaj ko so jo zasedli Madžari, so se vrstila. Zato smo lahko toliko bolj veseli izčrpane objave grobišča, ki jo predstavlja obravnavana knjiga.

Začetni del za uvodom (Marek Kalábek) obsega arheološki katalog grobov in najdb z risbami grobov, okostij in predmetov (Renáta Přichystalová, Marek Kalábek, Šárka Trávníčková, Petr Dresler). Ob risbah so pogosto tudi fotografije. Sledi antropološki katalog okostij (Lenka Vargová, Ladislava Horáčková), kjer preseneča za zgodnji srednji vek nizek delež otroških grobov (samo 12 od skupno 53 oseb, običajno število bi bilo blizu 26). Arheozoološka analiza (Gabriela Dreslerová) obravnava grobove konj. Na omenje-

nem meču in sablji so se ohranili ostanki tkanine (Helena Březinová). Meč je tičal v leseni nožnici, znotraj obloženi s tkanino, nato je bila celota ovita v tkanino, hkrati pa je obstajal še najmanj tretji kos blaga. Ostanke blaga na sablji so najverjetneje pokojnikova obleka. Petrografska analiza kamnitih predmetov (Antonín Přichystal) je za predilno utež pokazala, da najverjetneje izhaja z južne Moravske. Analiza njihove izdelave (Ludmila Kaňáková Hladíková) pa za nekatere kaže, da gre za drugotno uporabljene mezolitske artefakte.

Obsežno poglavje (Renáta Přichystalová) je namenjeno klasifikaciji grobov in obravnavi posameznih funkcionalnih skupin predmetov ter njihovi dataciji. Za tem je kratko poglavje o grobišču v kontekstu olomouške aglomeracije (Renáta Přichystalová). Olomouc med madžarskimi osvajanji ni propadel tako kot južnomoravska centra Pohansko in Mikulčice. Grobišče Nemilany pripada satelitski naselbini, grobovi kažejo razslojeno družbo. Severozahodna skupina namreč premore lesene grobnice, bojevniško opremo in dragocen nakit, česar pri jugovzhodni skupini ni. Gre za najmanj dve povezani skupini grobov, ki bi lahko pripadali beguncem z moravskega juga, a tudi ljudem iz Bolgarije, kot kažejo značilne posode in sablja. Na izbiro prostora za pokopavanje so morda vplivali tedaj še vidni sledovi grobišča iz časa kulture vrvičaste lončenine.

Knjigi je priložen CD s slikovnim gradivom v barvah, kar osmisli dosledno črno-bele miniaturne fotografije v knjigi, in s kataloški podatki v tabelarični obliki, kar je idealna možnost ustvarjalnega bralca za lastne analize najdišča. Bralca od popolnega digitalnega užitka loči le manjkajoč PDF celotne knjige. Pač pa v zepku s CD-jem tiči tudi kartonček s šifrantom lege predmetov glede na okostje.

120 m dolgo grobišče z do 5 m dolgimi grobnimi jamami, razmaknjenimi tudi več kot 20 m, močno spominja na floris zgodnesrednjeveške naselbine z zemljankami. Renáta Přichystalová je opazila in prepričljivo dokazala, da so grobovi razporejeni in usmerjeni v skladu s stranmi sveta. Tako grobišče kar kliče po geometrijski in arheoastronomski analizi, ki bi upoštevala tudi njegovo vpetost v širši prostor. Vsekakor to s tako odličnim katalogom ne bi bilo težko.

Andrej PLETERSKI

Peter Milo: *Frühmittelalterliche Siedlungen in Mitteleuropa. Eine vergleichende Strukturanalyse durch Archäologie und Geophysik. Studien zur Archäologie Europas, Band 21, Habelt, Bonn 2014. ISBN 978-3-7749-3840-3. 702 strani, 460 slik, 31 kart, 12 diagramov, 13 tabel.*

V arheologiji se ne zgodi velikokrat, da različna raziskovalca zelo široko obravnavata isto tematiko istega prostora, istega časa in vsaj delno z istim gradivom. V takem primeru lahko opazujemo, kako na rezultate vplivajo različni pristopi, metode, strategije, ideje. S štiriinidesetletnim razmakom sta izšli doktorski disertaciji Petra Donata (Peter Donat, *Haus, Hof und Dorf in Mitteleuropa vom 7. bis 12. Jahrhundert*. Schriften zur Ur- und Frühgeschichte 33, Berlin 1980) in Petra Mila (tu predstavljena knjiga). Oba uporabljata geografsko poimenovanje Srednja Evropa. Za